

Implicació i formació dels voluntaris del GOB en la conservació d'espècies protegides

Per **Ferran Miranda**

Fotos de **Toni Muñoz i Cati Artigues**

La milana (*Milvus milvus*) se-
gueix en risc, però la seva població
s'incrementa substancialment, i co-
mença a ser una espècie habitual a
localitats on feia dècades que havia
desaparegut. El seguiment mitjan-
çant emissors de ràdio, terrestres
i via satèl·lit ha estat clau per a la
recuperació de la milana. Quant a
l'àguila peixatera (*Pandion haliaetus*)
es troba en perill de desaparèixer de
la nostra fauna, ja que només 14-16
parelles es reproduïxen a les Illes
Balears, 9-10 de les quals a Mallorca.
Per evitar la seva extinció, i fer pos-
sible la recuperació fins a nivells més
segurs, la Conselleria de Medi Ambi-
ent va aprovar el Pla de conservació
de l'àguila peixatera a les Illes Bale-
ars. Estic molt orgullós d'haver pogut
ajudar en una petita part d'aquests
projectes durant uns anys i actual-
ment fer-ho en la formació de nous
voluntaris per al seguiment d'aques-
tes meravelloses aus.

Amb l'arribada de la primavera
la meva feina de camp comença, la
il·lusió per a tornar a poder agafar
un poll de milana o un d'àguila pei-
xatera passa a la realitat, i si tot va
bé, ja dins el juliol, quan fa un bon
sol i trobes pocs dies ennigulats, puc
acabar dins un gorg ajudant en el
recompte de ferrerets. Acabar ben
brut i fent olor com un boc és una il-
lusió que no comparteix molta gent.
Sempre es tenen petites lesions que
vas arrossegant o superant, però al-
guna cosa no va anar bé l'any pas-
sat i els plans que havia fet es van
veure esguerrats per una entrada a
quiròfan inesperada i una conva-
lescència més llarga de l'esperat. Du-
rant aquest temps un és conscient
del que es perd i deixa de fer si la
salut no acompanya.

En els darrers anys el GOB ha-
via gestionat un grup de feina per a
l'anellatge de les milanes i les àguiles
peixateres, i, conjuntament amb el
personal de protecció d'espècies i els
agents de Medi Ambient del Govern
Balear, ens anàvem distribuint els
nius per a no sobrecarregar de feina
les mateixes persones. Però aquest
grup del GOB (Toni Muñoz, Jaume
Adrover, Jaume Bonnín, David Gar-
cía, Joan Mas i Rafel Mas, Cristina

Na Xisca, agafant el poll d'un dels nius de
milana al Paratge Natural de la Serra de
Tramuntana.

Mercadal i jo mateix) s'anava reduint per diversos motius com feina o lesions i al final els qui van treballar de valent van ser Toni Muñoz del GOB i el personal de protecció d'espècies del Govern Balear.

En el meu cas, ara fa uns vuit anys que vaig anar a donar un cop de mà a Xavier Manzano en el recompte de ferrerets (*Alytes muletensis*). Ell cercava algú que li pogués aportar coneixements tècnics i jo, que acabava de treure'm la titulació de guia de Torrents, cercava algú que m'ensenyés més coses del nostre endèmic amfibi. Ja tenia una altra excusa per estar per la muntanya! Aquesta tasca es va ampliar l'any següent ajudant en Toni Muñoz i en Jaume Adrover a consolidar les seves habilitats per a pujar i baixar d'arbres per a l'anellatge i col·locació d'emissors a les milanes, i aquesta col·laboració va desembocar en la meua petició per a poder anar per tots els llocs on fos possible. Una vegada més el professor que els havia ensenyat quatre tècniques de treball amb cordes va esdevenir alumne, adonant-se un altre cop més la poca coneixença que tenia del que passava a Mallorca, el que es podia fer per a solucionar-ho,

i de com es treballa en un pla de recuperació amb recursos limitats.

Així, després d'ajudar en la col·locació d'un niu artificial per àguila peixatera el mes de desembre passat, i amb poques ganes que la història de la temporada 2012-2013 es repetís, varem arribar a la conclusió que havia arribat l'hora de cercar dins el GOB nous voluntaris que se sumassin al grup. Després d'una primera planificació de dates en què havíem de trobar les persones interessades, intentàrem adaptar-nos a la realitat del calendari laboral tant de professors com d'alumnes fins a confeccionar un curs d'ornitologia vertical en què aprendre les tècniques necessàries per al treball vertical dins la natura. Un curs on les cordes, arnesos, cascs i mosquetons fossin els protagonistes, però on la vista només estigues limitada per la natura que ens envolta.

D'aquesta manera va sorgir el primer curs de treballs verticals a la natura: cinc sortides teòricopràctiques amb 40 hores reals de feina, per tal d'aprendre les tècniques del treball vertical i alhora afinar l'oïda amb el cant dels aucells, repas-

sar les lliçons de botànica i conèixer nous llocs farcits d'història, tant natural com cultural. D'aquesta manera ens delectàrem amb les vistes de la costa de Calvià i la seva urbanitzada zona des del Puig de sa Morisca, com també amb la seva història; poguérem baixar els penya-segats encara verges del Far de Cala Figuera, fet impossible fa uns anys per tractar-se d'una zona militar; entràrem dins el cor mateix de les antigues pedreres de na Burguesa; gaudírem dels màgics boscos d'Orient i ens endinsàrem dins el món càrstic del torrent de la Vall d'en Marc.

Resumit així el curs, tot ens pot semblar molt fàcil. Però com organitzar un grup heterogeni de persones amb un sol instructor? Aquí l'ajuda de Toni Muñoz era indispensable. Així, decidírem que ell consolidaria coneixements i guiaria els més hàbils i jo podria dedicar més temps a les persones amb poca o nul·la experiència amb cordes per, al final, acabar tots més o manco igualats. La idea era treballar primer la seguretat, després conèixer el material i en tercer lloc dominar les tècniques bàsiques. El coneixement a fons de les particularitats del material l'ani-

riem aprenent al llarg dels dies, i el coneixement de les tècniques donaria pas a la confiança en el material i en un mateix.

Arribarem al primer dia de curs amb moltes ganes de conèixer-nos, ja que, tot i ser tots membres del GOB, les cares ens eren desconegudes. Jo tenia moltes ganes de poder crear un grup de treball i els alumnes molta curiositat i ganes d'aprendre. La primera fita va ser al poblat talaiòtic del Puig de sa Morisca, situat en el puig del mateix nom, d'accés fàcil i còmode, ara convertit en parc arqueològic i emprat també com a escola d'escalada. Des d'allà podem dominar tota la plana de Santa Ponça, Son Ferrer i el Toro, pel que no ens ha d'estranyar que els nostres avantpassats ocupessin aquesta zona des del segle VI abans de Crist fins a l'època almohade, quan va ser abandonat després de la conquesta cristiana del Rei Jaume I el 1229.

A aquest lloc de vistes espectaculars és on vàrem començar a conèixer totes les eines necessàries i a aprendre a emprar-les per a treballar amb la seguretat necessària, situació que crea a l'inici un veritable

caos mental en tot alumne que comença, per les instal·lacions (ancoratges naturals i artificials), cordes (dinàmiques i estàtiques) descensors (vuit, stop, Id), arnesos (escalada, torrents, treballs verticals), cascs (escalada, treballs verticals), mosquetons (simètrics, asimètrics, HMS, automàtics, manuals), nusos (vuit, nou, dinàmic, ballestrinca), bagues d'ancoratge i punts de seguretat. També vam aprendre el primer pas important en tota sortida per a treballar en una paret: el protocol de sortida, és a dir, el procediment a seguir, sempre, per passar d'estar dret de peu pla a penjat d'una corda. Tot això ho practicàrem primer a rampes inclinades, després penjats a poca alçada, per acabar el dia amb un preciós descens volat de 20 metres amb unes vistes immillorables. Foren moltes coses per assimilar i moltes preguntes que es resoldrien al llarg del curs. La curiositat i el voler saber més ja havia enganxat els participants aleshores, i les ganes d'aprendre noves habilitats farien la resta.

El segon dia, sota el tutelatge de Xavier Manzano com a representant del Departament de Protecció d'Espècies del Govern Balear ens vàrem aproximar al far de Cala Figuera. L'objectiu del dia de classe era conèixer *in situ* com colonitza una espècie invasora un espai determinat, observar els seus efectes sobre la flora autòctona i saber com s'aplica un programa d'eradicació, punt en el qual entràvem nosaltres. La planta guanyadora del premi, pels que ja heu trespasat per la zona, fou el *carpobrotus*, gènere de plantes d'origen sud-africà amb fulles suculentos i grans flors, anomenat vulgarment patates fregides, ungla de moix o corre-corre.

Aquest lloc ens serviria per a posar en pràctica el que havíem vist el primer dia de curs: que per baixar i pujar havíem d'ancorar, *fermar* les cordes en algun lloc, amb la limitació que la vegetació vora la costa tan sols ens oferia el pi blanc (*Pinus halepensis*), de diàmetre reduït, i dins l'estructura vegetal típica de la garrixa el xiprell (*Erica multiflora*), mata (*Pistacia lentiscus*) o romaní (*Rosmarinus officinalis*) com a elements principals per a fixar les cordes. Això sempre a uns 10-15 metres del penya-segat: la imaginació hauria de

fer acte de presència per arribar a muntar 4-5 línies cordes de treball.

Després de col·locar-nos tot el material, casc inclòs tot i la calor que feia (i podem donar fe que feia molta de calor i hi havia poques ombres), repassàrem tots els nusos i la tècnica que utilitzaríem per a baixar i pujar el penya-segat durant la jornada de feina. Alhora, en Xavier ens indicava també com s'havien d'arrabassar els *carpobrotus* i com els havíem de col·locar per tal que s'assequessin al sol. Les terrasses dels penya-segats ens facilitaren molt la feina a l'hora de treballar, i també ajudaren a consolidar els coneixements sobre les eines emprades i les tècniques d'ascens i descens sense por d'una caiguda de 40 metres. Tot i la calor, finalitzàrem la tasca a les quatre de l'horabaixa amb l'observació del vol de les aus que envolten el far.

El tercer dia ens aproximàrem als voltants del golf de Son Quint, on hi ha una antiga pedrera en desús. Aquí observàrem com queda una muntanya després de l'extracció de material, com també les restes de les construccions i eines emprades per treballar al lloc. Tot i no haver-hi encara un pla de recuperació de la zona, el pi intenta colonitzar la terra àrida i nua, i poc a poc el verd torna a fer acte de presència. A les parets de la pedrera vàrem treballar les maniobres de descens i ascens que s'han d'emprar per accedir als nius d'àguila peixatera, a més d'aprendre a assegurar un company. Iniciàrem el dia amb un repàs dels nusos i descensors, treballant tot el matí entre dues terrasses. Des de la primera, a uns 6-7 metres d'alçada, instal·làrem les cordes en una capçalera natural (pins i mates) i, a més de baixar amb el vuit i en dinàmic, repassàrem com assegurar el company que baixa (que serà la mateixa tècnica que s'emprarà si instal·lam un altre niu artificial). Des de la segona terrassa treballàrem instal·lacions artificials (tensors químics) i fèrem el descens dels 25 metres restants amb eines d'espeleologia i treballs verticals. A les dues terrasses creàrem zones de treball segures, que ens permetien moure'ns per la vorera de la timba assegurats amb les nostres bagues d'ancoratge; una altra manera de fotografiar sabent que no cauràs.

Durant el matí baixàrem, però encara ens quedava aprendre a pujar

Retirant bàlsam (*Carpobrotus edulis*) a la zona de Cala Figuera, Calvià.

correctament en vertical. Aquí ja no teníem punts de recolzament per als peus com a Cala Figuera i la tècnica a aplicar canviava. Els qui ja havien practicat espeleologia tenien cert avantatge, ja que els arnesos, crols de pit i punys feien acte de presència. Muntàrem i desmuntàrem fraccionaments en la vertical, instal·làrem cordes als pins i reasseguràrem les instal·lacions per si alguna cosa fallava. Una bona manera de passar un dissabte.

El destí de la quarta jornada fou Orient, terra màgica, on encara creixen magnífiques alzines. Tot i que els nius de milana s'ubiquen als pins, les maniobres d'ascens, aproximació i descens dels nius es fan de la mateixa manera a qualsevol arbre, observant les mateixes precaucions, tant pels qui pugen com pels qui es troben a baix. Així, les alzines ens serviren per a realitzar les pràctiques. Va ser el dia més divertit, ja que a les maniobres habituals vàrem haver

-hi d'afegir l'agilitat de quan érem al·lots.

Encara ens mancava conèixer la gestió mediambiental que es fa des del Govern Balear i també acabar de fixar els coneixements adquirits, guanyar confiança, assolir una mica més d'agilitat i cercar una manera de finalitzar el curs. El descens d'un torrent dins el paratge natural de la serra de Tramuntana pareixia reunir tot el que ens mancava i el torrent de Muntanya fou l'escollit, prèvia autorització de la Conselleria de Medi Ambient –petició obligatòria per a la realització d'activitats dins un espai protegit, com és el cas del descens d'un torrent dins del paratge natural de la serra de Tramuntana– i la declaració responsable. Amb aquest descens, el curs quedava clausurat.

A dia d'avui, després de tots aquests dies d'aprenentatge, els alumnes ja han pujat a nius de milana, ajudat a les tasques de marcatge dels polls i han baixat penya-segats

per a anellar àguiles peixateres tant al Parc Nacional de Cabrera com al Parc Natural de Llevant... Els donam l'enhorabona!

El secret per aprendre és voler-ho fer. Supòs que per aquesta senzilla raó la meva gratificació fou enorme, no tan sols observant la progressió de les habilitats dels alumnes, sinó també gaudint de les seves ganes d'embrutar-se pujant als arbres, o de baixar penya-segats sense por o de nedar dins gorgs d'aigües no gaire transparents i d'olor característica. Si ja reuneixes aquests requisits només fa falta apuntar-se al GOB i entrar a formar part del seu voluntariat. Per això vull donar l'enhorabona a Xisca Cabanellas, Maite Serra i Cati Artigues, i a Jaume Canals, Simó Fuster, Manuel Santana, Eduardo Olivieri i Toni Mateu, i una forta abraçada a Unai Elorza i a Toni Torrents que, per diferents motius que no entraven dins els seus plans, no varen poder acabar el curs. Des d'aquí els desit-

jam als dos una ràpida i total recuperació i que ben aviat puguin tornar a tresscar per la muntanya. També m'agradaria donar especialment les gràcies a Toni Muñoz per la seva tasca al front de la coordinació de tot el grup de treball, i al GOB per donar-me l'oportunitat de tenir a les meves mans aquests éssers vius tan especials com són les peixateres i les milanes, i a la vegada poder transmetre els coneixements necessaris perquè d'altres també ho facin i en gaudeixin. •

Més informació:

Milana: <http://www.gobmallorca.com/milana>

Àguila peixatera: <http://www.gobmallorca.com/peixatera>

Alguns dels nostres voluntaris en acció. A dalt, na Maite subjecta un dels polls d'àguila peixatera d'un dels nius del Parc Nacional de l'arxipèlag de Cabrera. A baix, en Toni i en Simó al niu d'àguila peixatera del Parc Natural de la península de Llevant.

Moltes gràcies Ferran !